

Stranding van een potvis bij Kokzijde

Zondagmiddag 12 februari spoelde een potvis met een lengte van circa 17 meter aan op het strand van de Belgische badplaats Kokzijde. Het was een mannetje, volgens de krant met een gewicht van 25 ton.

Op 16 februari ben ik even gaan kijken, want een gestrande potvis is geen alledaagse bezienswaardigheid. Vanuit Rotterdam is de Belgische kust nog in een aanvaardbare tijdsspanne te bereiken. Er waren inmiddels vier dagen verstreken sinds de stranding en het overlijden van het beest, zodat de aanblik ter plekke werd gekenmerkt door een grote menigte Belgische ambtenaren die hun neus hadden bedekt met een zg. snoetje. Of het hielp weet ik niet, maar het verdiende aanbeveling om boven de wind te staan en niet beneden. De door het karkas verspreide geur hield het midden tussen een beginnende lijkenlucht en een zure traangeur. Al met al weinig fris. Desondanks waren er enige honderden kijkers, waaronder een groep tegen hun arbeidsonstandigheden demonstrerende verpleegkundigen. Toen ik aankwam hing de potvis in de stropen van een tweetal hoogwerkers, die doende waren het dier op een trailer neer te laten. Met de trailer werd het dier vervolgens landinwaards afgevoerd, om, naar verluid, ter maceratie te worden begraven.

De foto bij dit stukje, uit de krant van 15 februari, geeft een aardig beeld van het gevaarte. Men had een snede in de buik gemaakt om een deel van het darmstelsel eruit te laten. Dat scheelde in het gewicht (ongetwijfeld niet in de stank).

Twee vragen doemen op: wat is een potvis en is zo'n stranding zeldzaam?

Een potvis is geen vis, maar een zoogdier. Het behoort tot de orde der tandwalvissen (Odontoceti) en is binnen deze groep de grootste vertegenwoordiger. Baardwalvissen kunnen overigens nog veel groter worden. De gemiddelde

lengte van een volwassen mannelijke potvis is 15-18 meter, het gewicht kan wel tot 60 ton gaan. Opvallend is de vorm van de onderkaak, die vrij smal is en bezet met twee rijen grote spitse tanden. Een echte rugvin ontbreekt, maar de staartvin is daarentegen groot en krachtig. De kleur kan variëren, bij het gestrande exemplaar was de kleur donkergrijs tot bijna zwart.

Potvissen leven niet van nature in de Noordzee, maar kunnen er wel voorkomen. Ze prefereren warmere wateren, waar ze zich voornamelijk voeden met inktvissen. Ze komen vaak in scholen voor die in het verleden (voor de massale jacht begon) wel enige honderden exemplaren groot konden zijn.

Potvissen werden tot voor kort veelvuldig gejaagd, om hun ivoor, hun traan, hun amber en hun spermaceti, waarvan zalven, cosmetica en kaarsen werden gemaakt. De literatuur vermeldt bv. een aantal van 7048 gedode dieren in het seizoen 1936-37. Gelukkig is zoiets tegenwoordig ondenkbaar.

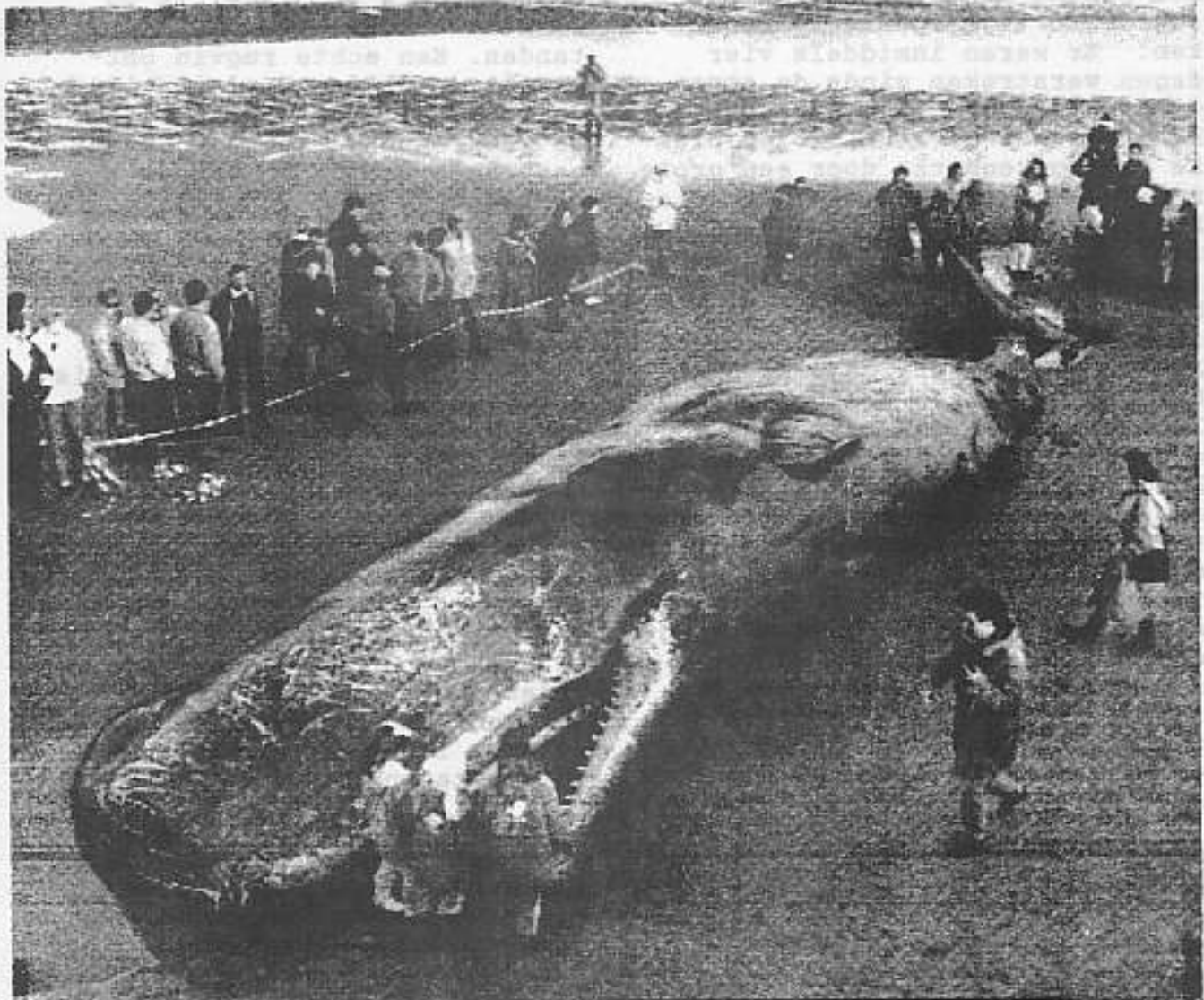
Strandingen zijn zeldzaam in onze streken. In Nederland strandde het laatste exemplaar in 1979 tussen Egmond en Castricum, daarvoor één in 1970 in de Scheldemond, in 1954 op Texel en in 1937 twee exemplaren bij Terneuzen. Dat was het voor deze eeuw. In België strandde het laatste exemplaar in 1954 bij La Panne (vlakbij Kokzijde) en daarvoor eveneens twee in 1937 bij Duinkerken (vermoedelijk afkomstig uit dezelfde school als de Terneuzer exemplaren).

Die Terneuzer exemplaren zijn overigens ook nog in Rotterdam geweest! De dieren zouden worden geprepareerd voor het Rijksmuseum voor Natuurlijke Historie in Lei-

den, en daartoe werden ze eerst aan land gezet aan de Parkkade. Dat bleek een (ook onwelriekende) trekpleister te zijn waar maar liefst 48.000 mensen naar zijn komen kijken. De skeletten ervan zijn nu te Leiden in depot, de vlezige resten en het spek zijn bij de nog steeds bestaande Gekro in Overschie verwerkt. Er is een fraaie foto bekend van een potvis op de Parkkade met daarbij een geboeid wijzende dr A.B. van Deirse.

Het exemplaar dat tussen Egmond en Castricum strandde is voor iedereen te zien in de hal van het Museon te Den Haag. Of het Kokzijder beest het ooit zo ver schopt is de vraag. De methode om een potvis ruim tien jaar te begraven met het doel om er uiteindelijk een skelet van te kunnen exposeren, is niet de meest aanbevolen.

Jelle W.F. Reumer

Wat was dat voor dier? In
 1937 strandde het laatste
 exemplaar in 1937 bij de
 (Kokzijder) en daarvoor
 overleefde twee in 1937 bij
 (Kokzijder) en daarvoor
 uit dezelfde school als de
 nieuw exemplaren.
 Die laatste exemplaren zijn
 overigens ook nog in
 geweest. De dieren zouden worden
 geprepareerd voor het Rijksmuseum
 voor Natuurlijke Historie in lei-

... in het gewicht (ongeprepareerd)
 twee vragende dozen op het in een
 potvis en de zo'n stranding reid-
 reaktie
 Een potvis is geen vis, maar een
 zoogdier. Het behoort tot de orde
 der Landhuilvissen (Cetacea) en
 is binnen deze groep de grootste
 vertegenwoordiger. Barchanovis-
 sen kunnen overigens nog veel
 groter worden. De gewicht